Samenwerking tussen de krijgsmachtdelen

De samenwerking tussen de krijgsmachtdelen wordt met een zekere regelmaat aan de orde gesteld, maar het lijkt in het algemeen geen onderwerp waarvoor grote en intensieve belangstelling bestaat. In de defensienota's die sedert de Tweede Wereldoorlog zijn verschenen is aan die samenwerking niet of nauwelijks aandacht besteed. Als ze aan de orde kwam, dan was het veelal meer een gevolg van maatregelen en aanwijzingen die primair ten doel hadden te komen tot een betere sturing of coördinatie van bijvoorbeeld de defensieplanning, de materieelverwerving of het financieel-economisch beheer, dan dat operationele samenwerking tussen de krijgsmachtdelen het oogmerk was.

Het is overigens niet onbegrijpelijk dat die samenwerking nogal eens aan de aandacht ontsnapte, want de krijgsmachtdelen hadden in het tijdperk van de Koude Oorlog niet zozeer te maken met de andere Nederlandse krijgsmachtdelen als wel met dezelfde krijgsmachtdelen van àndere NAVO-landen. Als van samenwerking sprake was, dan had dat veelal ook betrekking op de internationale samenwerking. Met name op materieelgebied was dat vanuit de politiek vele jaren een *hot item*. De bekendheid met en de belangstelling voor de andere krijgsmachtdelen was dus om die reden in het algemeen beperkt. De contacten, die er waren, liepen doorgaans via de Haagse circuits. De belangstelling voor elkaar had nauwelijks betrekking op operationele aspecten, maar was (en is) voornamelijk gericht op planning, budgetverdeling e.d. In deze kaders kon men echter, gelet op de onderlinge achterdocht, nauwelijks van samenwerking spreken.

In de Prioriteitennota „Een andere wereld, een andere Defensie" is (op blz. 18) eigenlijk voor het eerst de samenwerking tussen de krijgsmachtdelen concreet aan de orde gesteld. Overigens moet dat ook weer niet worden overdreven, want de omvang van de tekst, die hierop betrekking heeft, beslaat nauwelijks meer dan een halve bladzijde. Als meest sprekende voorbeelden van samenwerking, die in de desbetreffende paragraaf aan de orde komen, zijn drie projecten vermeld: het luchttransport, het amfibische transportschip en de helikopters. De na te streven doelen van deze samenwerking zijn „het bereiken van een meerwaarde van de betrokken eenheden, het voorkomen van duplicering en het bevorderen van de kosteneffectiviteit". Al zijn de middelen, die in het kader van de hiervoor vermelde projecten worden aangeschaft, primair bestemd voor de inzet ten behoeve van een bepaalde eenheid of krijgsmachtdeel, een inzet elders in de krijgsmacht moet mogelijk zijn. Overigens is ten aanzien van de helikopters niet vermeld aan welke andere inzet wordt gedacht en is ten aanzien van geen van de genoemde projecten aangegeven, hoe een en ander zal worden uitgevoerd. De richtlijnen voor een dergelijke alternatieve inzet, de te coördineren activiteiten, de alsdan te stellen prioriteiten e.d. zijn niet bekend en zullen nog moeten vastgesteld. Aangezien het hier gaat om de alternatieve inzet van schaarse middelen mag worden verwacht, dat de krijgsmachtdelen daarbij verschillende belangen hebben. Het lijkt gewenst hierover nu reeds duidelijkheid te scheppen en daarvoor aanwijzingen uit te geven. Gezien zijn bevoegdheid in dergelijke gevallen coördinerend op te treden, is de Chef Defensiestaf hiervoor de eerst aangewezen persoon om regelend op te treden.

De opmerkingen in de genoemde Prioriteitennota blijven niet beperkt tot de vermelde drie projecten; in de laatste alinea van de paragraaf die over samenwerking handelt zijn nog enkele andere zaken opgesomd. Melding wordt gemaakt van het afstemmen van het optreden van het Korps mariniers en de luchtmobiele brigade voor vredesoperaties. Ook is de noodzaak

tot samenwerking in het kader van crisisbeheersingsoperaties gestipuleerd. Als onderwerpen waarop dit betrekking heeft, worden genoemd „transport, medische verzorging, luchtverdediging, vuursteun, verbindingen, bewaking en beveiliging, politiediensten en het verlenen van geniesteun". Ook bij deze onderwerpen is niet nader aangegeven, op welke wijze dat zal worden gerealiseerd en wie is belast met de regeling en de coördinatie. Alhoewel vele maatregelen van uitvoerende aard pas kunnen worden genomen als inzet werkelijk aan de orde is, moeten de voorwaarden, waarbinnen alsdan kan worden gehandeld, van te voren zijn vastgesteld en vastgelegd. Daartoe zullen reeds nu aanwijzingen moeten worden verstrekt over de aard van de onderbevelstellingen, de planning, logistieke ondersteuning, verbindingen, opleidingen, oefening e.d. Men mag verwachten, dat ook hier de Defensiestaf de nodige aanwijzingen zal geven.
De vermelde opsomming in de Prioriteitennota geeft de indruk limitatief te zijn. Daarvan uit te gaan lijkt echter niet juist want, uitgaande van de hiervoor weergegeven oogmerken van de samenwerking, is de toetsing van ieder aspect dat bij crisisbeheersingsoperaties aan de orde komt, aan die doelen noodzakelijk.

Het is vermoedelijk niet overdreven te stellen, dat met name op het gebied van procedures nog veel coördinerende maatregelen noodzakelijk zijn. De krijgsmachtdelen blijken op verschillende gebieden eigen systemen en procedures in gebruik te hebben, die vermoedelijk vanuit een „historische" ontwikkeling verklaarbaar zijn, maar een goede samenwerking in de weg staan. In dit verband kan men denken aan maatregelen en aanwijzingen van financieel-administratieve aard alsmede aan de verschillen in personeelsbeheer, dienstcorrespondentie, voorschriften, begrippen en definities, de huishoudelijke dienst, enz. Het zijn onderwerpen die ogenschijnlijk van minder belang zijn, maar waarover bij samenwerken ondubbelzinnigheid gewenst en veelal noodzakelijk is. Uiteraard zal daarbij rekening moeten worden gehouden met het specifieke karakter van elk der krijgsmachtdelen. Wel zal dan moeten worden vastgesteld wat dit specifieke dan inhoudt en waarom dat eventueel als een verhindering wordt aangemerkt om tot gelijke regels of meer uniformiteit te komen.

De in het kader van deze operationele samenwerking te nemen maatregelen zullen – alhoewel niet in eerste instantie beoogd – aldus een bijdrage kunnen leveren aan de verbetering van de uniformiteit binnen de Defensieorganisatie. Een dergelijke verbetering is overigens niet alleen in het kader van mogelijk toekomstige crisisbeheersingsoperaties nodig, maar is bij een krimpende krijgsmacht en bij verkleining van de budgetten eigenlijk niet minder dan een *must*. Het is dan ook jammer dat in de Prioriteitennota niet meer aandacht aan dit onderwerp is besteed, want de drie vermelde doelen, die met de samenwerking worden beoogd, zijn het nastreven meer dan waard. Regelingen om de aangekondigde samenwerking tussen de krijgsmachtdelen zo nodig te kunnen effectueren alsook onderzoek naar verdere mogelijkheden kunnen, gezien de actuele situatie, nauwelijks nog uitstel lijden.